

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه کریمه اهل بیت (سلام الله عليها)

شهرستان خوانسار

مقاله علمی پژوهشی

عنوان

سبک زندگی فاطمی در تربیت فرزند

استاد راهنما

حجت الاسلام والمسلمین صفر علی قانونی

پژوهشگر

سیده فاطمه طهماسبی

آذر ۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

در روایات اخلاقی و توصیه های تزکیه ی نفس، واژه حساب بسیار دیده می شود و ائمه اطهار دستور داده اند که کار های خود را محاسبه کنید روایات به ما می گویند که انسان باید همانند محاسبات دنیا برای آخرت نیز حساب داشته باشد و به تدریج اعمال خود را محاسبه کند و کار امروز را به فردا وا نگذارد و هر انسانی چه کافر و چه مومن در برزخ و قیامت مطابق اعمالش محاسبه می شود و هر کسی نتیجه اعمال خود را می بیند .

کلیدواژه ها

انسان-حساب -کافر -مومن

مقدمه

حقیقت مرگ این است که انسان از عالمی به عالم دیگر منتقل می شود. این انتقال برای مومن مبارک و شادی بخش است ولی برای کافر اتفاقی نا خوشایند و نا مبارک است زیرا دنیا برای مومن همانند زندان و مرگ برای او در حکم رهایی از زندان است ولی همین دنیا برای کافر به مثابه بهشت است و مرگ او را از بهشتش جدا کرده و به عذاب منتقل می کند چون مؤمن، به عالم آخرت ایمان دارد، اعمال خود را برای رسیدن به خوشبختی آن عالم، جهت دهی می کند. لذا بعد از خروج از عالم دنیا، رحمت و نعمت های الهی نصیب او می شود. در مقابل افراد کافر که تمام هم و تلاش خود را بر آباد کردن دنیایشان قرارداده بودند، با دستی خالی وارد عالم دیگر می شوند در حالی که خدای خود را ملاقات می کند.

۱- مفهوم شناسی

۱-۱- **تربیت** : واژه تربیت از ریشه (ربو) واز باب تفعیل است، در لغت به معنای پروردن و آموختن^۱ و در اصطلاح به معنای پرورش دادن، نیروی بالقوه را به فعلیت رساندن، که در دین مبین اسلام از وظایف حتمیه هرکسی است که خود و هر کسی را که در حوزه تسلط اوست تربیت کند و خویشتن را مسئول پرورش آن داند^۲

۱-۲- **سبک** : واژه سبک را در لغت به معنای گداختن و ریختن زر و نقره گویند و به معنای طرز خاصی از نظم یا نثر هم بکار میرود^۳ و در اصطلاح به معنای روش یا شیوه ای خاص که شاعر یا نویسنده برای بیان مطالب و اندیشه های خویش بکار میبرد.^۴

۲- تربیت روحی و اخلاقی

۲-۱- فرزند داری و تربیت فرزند

یکی از وظایف سنگین و مهم حضرت زهرا (سلام الله علیها) موضوع بچه داری و تربیت اولاد بود. فاطمه (سلام الله علیها) پنج فرزند داشتند: حسن، حسین، زینب، ام کلثوم، و محسن (علیه السلام). پنجمین فرزند آن حضرت که محسن نام داشت سقط شد. دو پسر و دو دختر از آن حضرت باقی ماند. فرزندان آن حضرت از اشخاص عادی نبودند، بلکه چنین مقدر شده بود که نسل پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و آله) از فاطمه (سلام الله علیه) بوجود آید.

^۱ علی اکبر، دهخدا، لغت نامه، نشر تهران انتشارات دانشگاه تهران

^۲ سید مصطفی، حسینی دشتی، معارف و معاریف، جلد پنجم، ناشر سپید موی اندیشه چاپ ۹۳

^۳ همان

^۴ همان

(فرزند خود را تا هفت سال برای بازی کردن آزاد بگذارد، آنگاه هفت سال در تربیت او جدیت کند و هفت سال با خود همراه کند تا واقعیات زندگی را دریابد)^۱

۳- تربیت دینی و اجتماعی

۳-۱- آموزش احکام به کودکان

امام حسن مجتبی (علیه السلام) از مادرش حضرت زهرا (سلام الله علیها) در مورد شستشوی ادرار کودک نقل کرد که حضرت فرمود:

(ام سلمه را دیدم که ادرار دختر بچه را اینگونه شستشو می داد «با آب کر یک مرتبه با آب قلیل^۳ با مرتبه» اما ادرار پسر بچه ای که هنوز غذا خور نشده و شیر مادر میخورد، نمیشست تنها بروی ادرار پسر بچه مقداری آب می پاشید).^۲

۳-۲- عبادت در خانه و مانوس نمودن اطفال با عبادت

امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: دیدم شبی مادرم از شب تا به صبح به پا ایستاده، نماز شب می خواند و پیوسته برای دیگران دعا میکند و دعایی برای ما نداشت. به مادرم گفتم که چرا برای ما دعا نکردی؟ فرمود: «یا بُنَّیَ الْجَارِ ثُمَّ الدَّار» فرزندم اول همسایه، آنگاه خانواده

^۱ محمد باقر مجلسی، بحار الانوار/ جلد ۱۰۴ / چاپ سوم، ص ۹۵

^۲ علاءالدین علی بن حسام، کنز الاعمال ج ۹ ص ۳۶ / مرحوم محمد، دشتی، فرهنگ سخنان حضرت زهرا

(سلام الله علیها)، چاپ اول ۱۳۹۱، ناشر اندیشه هادی، ص ۳۵

این جمله سه کلمه بیش تر نیست، اما سه کلمه ایست که دنیایی بار اجتماعی دارد. آیا بهتر از این می شود که روحیه دگر دوستی را در فرزند به وجود آورد؟

در خالصانه ترین و عارفانه ترین حالات، یعنی نماز شب، حضرت صدیقه طاهره (سلام الله علیها) دگر دوستی را به امام حسن (علیه السلام) یاد می دهد.^۱

۳-۳- ارتباط علمی حضرت زهرا (سلام الله علیها) با فرزندان خویش

حضرت مجتبی (علیه السلام) در سن پنج سالگی هرروز به مسجد می رفت و آنچه از کلمات و مواعظ که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) بیان می فرمودند همه را به ذهن مبارک خود می سپرده به خانه برمی آمد برای مادر خود حرف به حرف تقریر می کرد و چون حضرت امیر المومنین (علیه السلام) به خانه تشریف می آوردند حضرت صدیقه طاهره (سلام الله علیها) آنها را برای ایشان بیان می نمود. روزی حضرت امیر (علیه السلام) پرسید: ای فاطمه تو به مسجد حاضرنبودی از کجا این کلمات را فهمیدی؟ گفت: فرزندم حسن هرروز آنچه از پدر بزرگوارم بر منبر گوید بدون کم و کاست به همان ترتیب برایم تقریر میکند. حضرت فرمود: میخواهم تقریر او را بشنوم جناب صدیقه (سلام الله علیها) فرمودند: گمان نکنم در حضور شما به سبب کثرت شرم تقریر کند، حضرت فرمود: پس من در جایی مخفی شده، کلمات او را می شنوم. امام حسن (علیه السلام) روز بعد به رسم هرروز از مسجد به خانه آمدند. حضرت صدیقه (سلام الله علیها) فرمود: نور دیده من جدت چه فرمود؟ حضرت مجتبی (علیه السلام) مانند

^۱ شیخ صدوق، علل الشرایع، ج ۱، ص ۴۱۳، باب ۱۴۵ ناشر انتشارات نبوغ/ آیت الله سید احمد خاتمی، سیره

فاطمی (سلام الله علیها) چاپ ۱۳۹۳، ناشر مسیا، ص ۱۳۰

هر روز بر بلندی نشست و خواست گفته هارا تقرير کند زبانش لکنت گرفت و نتوانست بگوید ، به مادر خطاب کرد: يا اماء قَلَّ بياني و كَلَّ لِساني لَعَلَّ سَيِّداً يَرعاني . (ای مادر بیانم اندک شد و زبانم کند گشت همانا بزرگواری نگران من است) حضرت امير المومنين (عليه السلام) که پشت درايستاده بود بی اختيار درآمد و او را در برگرفت و صورتش را بوسيد (آن عمل فرزند و آن تشويق مادر و اين تشويق پدر بزرگوارشان بر بالا بردن دانش فرزند تحسين کردن است).^۱

۳-۴- ارتباط با مسجد و آشنا نمودن فرزندان با مسجد

خانه علی و فاطمه (سلام الله علیها) در کنار مسجد پیامبر (صلی الله علیه و آله) بود و درب آن نیز به مسجد باز می شد عده ای دیگر از یاران پیامبر (صلی الله علیه و آله) هم دری از خانه شان به مسجد باز می شد . روزی پیامبر (صلی الله علیه و آله) فرمان داد تمامی درهایی را که به مسجد باز می شد ببندند، جز درب خانه فاطمه و علی (عليه السلام) که آن را به دستور پیامبر باز نهادند . وقتی یاران پیامبر (صلی الله علیه و آله) می گفتند ای رسول خدا درب خانه های ما را به مسجد بستی اما درب خانه علی را باز نهادی فرمود: من آن را نبستم بلکه به فرمان خدا بسته شد.^۲

^۱ همان، مهدی نیلی پور، ص ۵۴

^۲ همان، مهدی نیلی پور ص ۸۱/ علل الشرايع ص ۴۵۵، باب ۱۵۴

نتایج :

این پژوهش با عنوان سبک زندگی فاطمی در تربیت فرزند و شامل سه فصل: مفهوم شناسی، تربیت روحی و اخلاقی، تربیت دینی و اجتماعی فرزندان است نگارنده در این پژوهش سعی داشته است زندگی حضرت فاطمه (سلام الله علیها) را الگو برای جامعه بشریت قرار دهد تا با عمل به برخی از این دستورات دینی مسیر سعادت و رستگاری را پیمایند و با توجه به اینکه اعمال و رفتار والدین تاثیر بسزایی در روح و روان فرزندان دارد والدین میبایست مسئولیت تربیت فرزند را امری مهم تلقی کنند و با اهتمام به این امر و عمل به گوشه ای از زندگانی حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرزندانی سالم و صالح را تحویل جامعه دهند .

فهرست منابع :

۱. امینی، ابراهیم ، حضرت زهرا (سلام الله علیها) بانوی نمونه اسلام
۲. حسینی دشتی ، سید مصطفی ، معارف و معاریف
۳. خاتمی ، سید احمد ، سیره فاطمی ، چاپ ۹۳، ناشر مسیا
۴. دشتی ، مرحوم محمد، فرهنگ سخنان حضرت زهرا ، ناشر اندیشه هادی
۵. دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه ، نشر تهران انتشارات دانشگاه تهران
۶. شوشتری ، قاضی نور الله، احقاق الحق ، ج ۱۰
۷. علاءالدین علی بن حسام ، کنز الاعمال ، ج ۹
۸. کاشانی ، حامد رحمت ، نهج الفصاحه ، چاپ چهارم
۹. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۴۵، چاپ سوم
۱۰. محمد بن علی بن بابویه (شیخ صدوق)، علل الشرایع ، ج ۱، ناشر انتشارات نبوغ
۱۱. نیلی پور ، مهدی ، فرهنگ فاطمیه چاپ پنجم